

Betimelig om sykefravær

Sandvin J, red.

Arbete, sjukdom och moral

Om sjukskrivning och vägen tillbaka till arbetet. 224 s, ill. Lund: Studentlitteratur, 2009.

Pris SEK 223

ISBN 978-91-44-05359-2

Dette er den svenske utgaven av en bok som kom på norsk i 2008 med norsk redaktør. Den er like aktuell i år som i fjor og vil nok være det til neste år også – fordi den utfordrer

antikerter forestillinger om sykefravær som har vist seg utrolig seiglivede.

Premisset er at sykefraværet stiger på tross av velmente kampanjer gjennom mange år, og man hevder at grunnen til manglende suksess er at problemene omkring sykefravær og retur til arbeid er dårlig forstått. Det siste tror jeg er riktig. Men jeg er ikke uten videre enig i premisset om stadig stigende sykefravær. Det som stiger, er *utgiftene* til sykefravær. I siste statsbudsjett er det pluss på fire milliarder. Sykefraværet, slik NHO har målt det siden 1973 og slik Statistisk sentralbyrå gjør det i dag, har vist seg forbausende konstant, til tross for oppslag i Aftenposten og Dagbladet denne høsten om det motsatte.

Boken starter med et oppgjør med det den kaller den skolemedisinske forståelsen av sykefravær og rehabilitering, ført i pennen av lege og idéhistoriker Georg Espolin Johnson. I et leseverdige og informativt kapittel hevder han blant mye annet at vi må bort fra et essensialistisk sykdomsbegrep, altså en oppfatning av sykdommen som et selvstendig objekt som kan behandles (fjernes). Vi må heller vurdere funksjonssvikt, forstått som sviktende forsørgelsesevne, uavhengig av biologiske funn. Han mener det vil bli tungt å få langtidssykemeldte tilbake i arbeid før vi kvitter oss med forestillingen om at alle som ikke har en sykdom diagnostisert av lege, er i stand til å fungere i arbeidslivet om de bare vil.

Redaktøren har så et kapittel hvor han utfordrer fire myter: om dårlig arbeidsmoral, om problemets individbundne karakter, om singulære forklaringer og singulære løsninger, det vil si én dominerende forklaring og én dominerende løsning.

Noen kapitler deretter omhandler lovende erfaringer med alternative tilnæringer til rehabilitering, høstet gjennom et EU-prosjekt kalt Equal.

I den siste delen oppsummeres disse erfaringene, og det pekes på mulige veier frem-

over. Komplexiteten i problemet slik det oppleves av langtidssykmedte og behovet de har for å bli tatt på alvor fremheves. Det anføres å være stor fare for «mismatch» mellom livsverdenen og systemverdenen (i Habermas' forstand). For å bøte på dette må det anlegges et helhetsperspektiv på årsakene og et individuelt perspektiv på løsningene, og den sykmeldte må ledes gjennom behandlings- og rehabiliterings-systemet av en personlig koordinator. Siste kapittel handler om hvordan dette kan omsettes i praktisk handling.

Jeg har hatt glede av *Arbete, sjukdom och moral* og tror alle, både leger og andre som stiller med sykmelding og utstøtingsproblemer, vil ha det. Den anbefales spesielt til rikspolitikere med ansvar for regelverket på dette området.

Håkon Lasse Leira

Arbeidsmedisinsk avdeling
St. Olavs hospital

Med håp mot det vonde

Roalkvam G, Johannessen JV, Dahl PA, et al.

Sammen om livet

Ha det meningsfylt i det meningsløse.

168 s, ill. Sandnes: Kulturhuset forlag, 2008.

Pris NOK 348

ISBN 978-82-92579-11-4

Dette er en spesiell bok, jeg har aldri lest noe liknende. Derfor har jeg lest den flere ganger, latt den ligge,

bladd i den og latt den modne i meg.

Utgangspunktet var at Berit fikk kreft og kjempet mot sykdommen sammen med mannen Arvid og de tre barna. De fikk tilbud om en «bloggespalte» i Stavanger Aftenblad, og sammen skrev de om sykdommen, om sine gode og vonde erfaringer med helsetjenesten og om sine opplevelser på sine respektive arbeidsplasser, på skolen og med slektninger, venner og bekjente. De fikk stor respons av leserne, både innlegg i avisen og brev. Etter at Berit var død, bestemte Arvid seg for å lage en vakker bok til inntekt for kreftomsorgen.

Resultatet er blitt en praktutgivelse – med korte tekster av kjente forfattere, som presten Per Arne Dahl og legen Jan Vincents Johannessen, med poesi og med fotografier av Signe C. Urdal og malerier av Gunn L. Gaarden. Det hele er satt sammen på en måte som beskriver sykdommen, tanker, følelser og alle relasjonene underveis på veien mot døden. Det er blitt en fortelling om følelser, om nærhet, om varme og også om humor. Menneskene er forskjellige, og her belyses disse forskjellige

gjennom forløpet av sykdommen. Men menneskene er også grunnleggende like når det kommer til stykket. Derfor er det det allmenmenneskelige som fanger meg.

Hvem kan ha glede og nytte av denne utgivelsen? Det er mange, selv om det kreves vilje til å ta budskapet innover seg. Det er noen få bitre ord om mangelfull kommunikasjon og manglende samarbeid i helsetjenesten og om følelseløse leger, men heldigvis har de aller fleste i helsetjenesten forstått og møtt pasienten og de pårørende. Det gjaldt også skolen, etter at den hadde fått besøk av en kreftsykepleier. Men det er tydelig at både helsetjenesten og skolen har noe å lære her. Og det gjelder også folk flest, for vi må møte disse pasientene og deres pårørende på en åpen og god måte. Ikke stikk deg vekk selv om du ikke vet hva du skal si. Vis følelser og omsorg.

Sammen om livet inneholder nesten ikke tekst, bortsett fra sitater og poesi. Bildene er vakre – hele boken er et kunstverk. Jeg anbefaler den til alle, også til alt helsepersonell.

Peter F. Hjørt

Blommenholm

Uviktig om viktig tema

Kiess W, Chernausek SD,

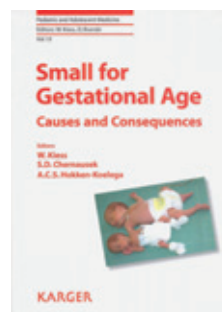
Hokken-Koelega ACS, red.

Small for gestational age

Causes and consequences. 167 s, tab, ill.

Basel: Karger, 2009. Pris CHF 158

ISBN 978-3-8055-8657-3

Barn med lav vekt i forhold til svangerskapsvarighet (small for gestational age, SGA) har lenge vært en viktig gruppe innen svangerskapsomsorg og nyfødtdisin. I de senere år har også de helsemes-

sige konsekvensene i voksen alder av veksten i mors liv kommet i søkelyset. En bok om emnet burde være potensielt viktig både for klinikere og samfunnsmedisinere.

Ifølge redaktørene skal denne utgivelsen dekke dette. Kapitteltitlene omfatter generelle definisjoner og årsaker, genetiske og endokrinologiske årsaker, en generell oversikt over data, forskning og hypoteser knyttet til sammenhengen mellom fosterhelse og voksenhelse og konsekvenser for nevrologisk utvikling, puberteten og type 2-diabetes. Det er to kapitler om betydningen av og forebygging av hemmet fostervekst i et globalt perspektiv, og tre kapitler om